

Sjálfbært Snæfellsnes

Róbert A. Stefánsson

Náttúrustofu Vesturlands, robert@nsv.is

Sumarið 2008 varð Snæfellsnes fyrsta samfélagið í Evrópu og fjórða samfélagið í heiminum til að ná þeim áfanga að hljóta umhverfismerkið Green Globe (breyttist í EarthCheck árið 2010, www.earthcheck.org) fyrir árangur í umhverfismálum. Vottunin nær til starfsemi sveitarfélaganna fimm, Eyja- og Miklaholtshrepps, Helgafellssveitar, Grundarfjarðarbæjar, Snæfellsbæjar og Stykkishólms, auk Þjóðgarðsins Snæfellsjökuls, en ekki á beinan hátt yfir starfsemi fyrirtækja. Vottunin er veitt til eins árs í senn að undangenginni úttekt óháðs úttektaraðila. Vottunarferlið er eilífðarverkefni, enda byggir það á kerfi stöðugra úrbóta. Að baki því liggur hugmyndafræði sjálfbærrar þróunar.

Undirbúningur verkefnisins hófst að frumkvæði Guðlaugs og Guðrúnar Bergmann árið 2002 og hefur hlotið styrki frá ríkinu. Fyrstu árin fóru í stefnumótun, gerð framkvæmdaáætlunar og að koma á fót skilvirku vöktunarkerfi þar sem notkun og losun var skráð á staðlaðan hátt.

Sveitarfélögin settu sér sjálfbærnistefnu til ársins 2015, þar sem dregnar eru upp þær aðstæður sem sveitarfélögin hafa einsett sér að skapa eigi síðar en það ár. Til að ná því markmiði þarf að vinna mjög markvisst og er því gerð framkvæmdaáætlun til fimm ára í senn og hún endurskoðuð árlega. Fram til þessa hefur áherslan verið á að byggja traustan grunn fyrir verkefnið og styrkja innviði sveitarfélaganna á þessu sviði en fram undan er að leggja enn meiri áherslu á framfarir í umhverfismálum og að auka fræðslu um umhverfismál og verkefnið til íbúa og út á við.

Sett hefur verið á fót vöktunarkerfi til að fylgjast með t.d. notkun auðlinda og losun úrgangs en svokallaðir sjálfbærnivísar mæla árangur svæðisins hvað þetta varðar. Dæmi um sjálfbærnivísa er losun gróðurhúsalofttegunda, notkun orku, vatns, hreinsiefna og varnarefna, vatnsgæði, hlutfall verndaðra svæða, magn úrgangs til urðunar, endurvinnsla og hlutfall vottaðra ferðaþjónustufyrirtækja. Vísarnir byggja ýmist á tölum fyrir stofnanir sveitarfélaganna eða alla íbúa svæðisins. Einkunn er gefin fyrir hvern sjálfbærnivísi. Um er að ræða kerfi stöðugra úrbóta sem gerir kröfu um úrbætur á öllum sviðum, sérstaklega þar sem frammistaðan er ekki framúrskarandi. Að auki er gerð rík krafa um gegnsæi, rekjanleika upplýsinga og skráningu verkferla.

Áþreifanlegur árangur í sparnaði á auðlindum jarðar er þegar kominn fram. Þar má nefna stóráukna sorpflokkun í öllum sveitarfélögunum og vistvænni innkaup á pappírsvörum og hreinsiefnum. Stykkishólmur hefur gengið lengst í sorpmálum, aukið endurvinnslu og dregið stórlega úr urðun úrgangs. Svo má nefna Grænánavefni leik- og grunnskólanna og Bláfána tveggja smábátahafna, auk þess sem sveitarfélögin hafa tekið virkan þátt í baráttunni gegn framandi, ágengum tegundum. Eitt mjög mikilvægt atriði til viðbótar er reynslan af þessu ferli. Hún á eftir að verða dýrmæt á komandi tímum og hefur þegar skapað svæðinu jákvæða ímynd.

Aðstandendur trúá því að vottunarverkefnið styrki byggðina á Snæfellsnesi og nýtist atvinnulífinu, ekki síst ferðaþjónustu. Mikilvægi verkefnisins felst hvað helst í því að byggt er á hugmyndafræði sjálfbærrar þróunar, þar sem fléttaðir eru saman umhverfislegir, félagslegir og efnahagslegir hagsmunir með langtímasjónarmið í huga.